

דברים המפסיקים את השדה:

כתוב בפסוק: 'לא תכלה פאת שדך' (ויקרא טו, ט), וא"כ כל 'שדה' חייבת בפיאה, ואין להניח פאה בשדה אחת עבור שדה אחרת. יש דברים שמפסיקים את השדה לשנים, וחייב לתת פאה מכל שדה בנפרד.

(א) ואלו מפסיקין את השדה לשני שדות לפאה: 1. הנחל. 2. והשלוּלית. 3. ודרך היחיד של ארבע אמות. 4. ודרך הרבים של שש עשרה אמות¹. 5. ושביל הרבים² של פחות מארבע אמות שקבוע לכל השנה. 6. ושביל היחיד הקבוע לעבור בו בימות החמה ובימות הגשמים. 7. והבור (שטח קרקע לא מעובד). 8. והניר (תלם חרישה לא זרוע). 9. וזרע אחר שנשתל באמצע השדה.

והקוצר חלק מהשדה לשחת (לאחר שליש גידולו להאכלת בהמות) - אותו שטח שנקצר מפסיק את השדה לשני שדות, דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אינו מפסיק, אלא אם כן חרש את המקום שבו קצר לשחת, שבמקרה כזה הוא מפסיק מדין 'ניר'.

(ב) לגבי 'שלוּלית' נחלקו תנאים: אמת המים שבגללה השדה אינה יכולה להקצר פאחת - רבי יהודה אומר: מפסקת אבל שלולית צרה שלא מונעת את הקצירה כאחת - אינה מפסיקה. ולדעת תנא קמא: אפילו אם השלוּלית לא מונעת את הקצירה כאחת - היא מפסיקה.

וכל ההרים אשר אי אפשר לחרוש אותם ע"י בקר אלא במעדר יעדרון, אף על פי שאין הבקר יכול לעבור בכליו - אין זה נחשב 'שדה בור' שהרי יכול לחרוש אותם במעדר, ולכן הוא נותן פאה לכל ואינו מפסיק לשני שדות.

(ג) הכל³ מפסיק את השדה לשנים לזרעים, ואינו מפסיק לאילן אלא גדר. ואם היה שער של האילנות פותש (מעורב) מעל לגדר - אינו מפסיק, אלא נותן פאה אחת לכל.

(ד) ולחרובין שהם גבוהים כל הרואין זה את זה (שהעמד על הענף חאה את השני) נחשב לשדה אחת אפילו שיש גדר.

אמר רבן גמליאל: נוהגין היו בית אבא, שהיו נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל רוח, ולחרובין היו נותנים פאה אחת לכל הרואין זה את זה ואפילו מארבע צדדים.

¹ המשנה נוקטת דרך הרבים, למרות שניתן ללמודו בקיו מדרך היחיד, משום משנה ג' שאף דרך הרבים אינה מפסקת לאילן.
² המשנה נוקטת שביל הרבים, למרות שניתן ללמודו בקיו משביל היחיד, כדי להשמיענו שאפילו שביל הרבים אינו מפסיק אלא הוא קבוע לכל השנה.
³ לרבות סלע שהיתה באמצע השדה, שבגללה צריך לעקור את המחרשה.

מסכת פאה

רבי אליעזר ברבי צדוק אומר משמו: היו נותנים פאה אחת אף לחרובין שהיו להם בכל העיר למרות שלא היו רואים זה את זה.

(ה) הזרע את שדהו במין אחד, אף על פי שהוא עושהו שתי גרנות - נותן פאה אחת.

אבל אם זרעה בשני מיניו, אף על פי שעשאן גרן אחת - נותן שתי פאות.

הזרע את שדהו שני מיני חטין, כגון לבנה ושחורה, עשאן גרן אחת - נותן פאה אחת, עשאן שתי גרנות - נותן שתי פאות.

(ו) מעשה שזרע רבי שמעון איש המצפה שני מיני חטים לפני (בחיי) רבן גמליאל, ועלו ללשכת הגזית ושאלו האם להשאיר שני פאות או פאה אחת. אמר נחום הלבלר: מקבל אני מרבי מיאשא, שקבל מאבא, שקבל מן הזוגות, שקבלו מן הנביאים: הלכה למשה מסיני, בזרע את שדהו שני מיני חטין, אם עשאן גרן אחת - נותן פאה אחת, שתי גרנות - נותן שתי פאות.

זמן חיוב פאה:

כתוב בפסוק 'ובקוצרם', ומזה לומדים שכדי להתחייב בפאה צריך שהבעלים יקצור.

(ז) שדה שקצרוה גוים, קצרוה לסטים, קרסמוה נמלים, שברתה הרוח או בהמה - פטורה.

קצר חציה וקצרו לסטים חציה - כיון שהוא לא גמר את קצירת השדה אלא הלסטים פטורה, שחובת הפאה שהיתה עליו היתה בקמה וחובת פאה חלה רק בסוף הקצירה.

יש שלושה מקרים שבהם הבעלים סיים את הקצירה, ולכן הוא צריך לתת פאה:

(ח) קצרוה לסטים חציה וקצר הוא חציה - נותן פאה ממה שקצר.

קצר חציה ומכר חציה - הלוקח נותן פאה לכל, כיון שאת קיום חובת הפאה שיש על חצי השדה הראשון הניח המוכר בחצי השני, והקונה מקבל את השדה חוץ מן הפאה.

קצר חציה והקדיש חציה - הפודה מייד הגזבר, הוא נותן פאה לכל.